ATODIAD 4

PWYLLGOR CRAFFU GWASANAETHAU

NODIADAU

8 CHWEFROR 2013

Ymchwiliad Craffu i Ansawdd Addysg - Cyflwyniad gan Dr Brett Pugh, Yr Isadran Cyflawni a Safonau Ysgolion

<u>Presennol</u>

Y Cynghorwyr:- Alwyn Gruffydd, Siôn Wyn Jones, Dewi Owen, Liz Saville Roberts a Canon Robert Townsend.

Swyddogion: Arwel Ellis Jones (Uwch Reolwr Gwasanaeth Comisiynu Corfforaethol), Vera Jones (Pennaeth Gwasanaeth Democrataidd) Huw Rowlands (Swyddog Gwella Perfformiad Cynorthwyol) a Glynda O'Brien (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu).

Ymddiheuriad: Y Cyng. Dyfrig Siencyn

Bu i Ganon Robert Townsend gadeirio'r cyfarfod.

1. CYFLWYNIAD GAN DR BRETT PUGH, YR ISADRAN CYFLAWNI A SAFONAU YSGOLION

Estynnwyd croeso i Dr Brett Pugh i'r cyfarfod a diolchodd y Cadeirydd iddo am dderbyn y gwahoddiad i roi cyflwyniad i'r Ymchwiliad Craffu.

Amlinellodd Dr Pugh ei yrfa gefndirol fel ymarferydd dysgu dros 20 mlynedd a'i benodiad diweddar drwy wahoddiad gan Weinidog Addysg Llywodraeth Cymru i'r swydd o Bennaeth yr Isadran Cyflawni a Safonau Ysgolion. Esboniodd y sefydlwyd yr Isadran fel catalydd i greu uchelgais i wella canlyniadau plant o 3 - 16 oed. Mae'n cefnogi gwelliant drwy ganolbwyntio ar y "sut" o weithredu polisïau, yn hytrach na'r "beth" o ddatblygu polisi. Nodwyd bod gan yr Isadran gyfrifoldeb dros fireinio'r defnydd o ddata; cryfhau atebolrwydd; sicrhau rhannu cyson o ymarfer dda a gwerthuso gweithredu polisi.

Amlinellwyd rôl yr Isadran a fydd o gymorth i sicrhau canlyniadau gwell ar gyfer disgyblion yng Nghymru:

(i) **Data a dadansoddi**

(a) dadansoddi data perfformiad a chreu dealltwriaeth ar y cyd o'r heriau sy'n wynebu ysgolion
(b) arwain y broses genedlaethol o fandio ysgolion a thynnu ynghyd ffynonellau data yn set gydlynol i'w defnyddio gan gonsortia ac awdurdodau lleol
(c) arwain prosesau atebolrwydd gan gynnwys data megis datblygu targedau a phroffiliau ysgolion

(ii) **Cynllunio a gallu**

(a) gweithio'n agos gyda chonsortia ac awdurdodau lleol i ganfod a rhannu ymarfer dda ar sail gyson
(b) cefnogi cynllunio cydlynol a meithrin gallu wedi ei ganolbwyntio ar sut i godi safonau a lleihau bylchau
(c) sicrhau bod y Cynllun Gwella Ysgolion yn cyflwyno arferion gwella craidd ledled y system trwy gyfrwng rhaglen rheoli perfformiad cadarn.

(iii) **Arferion ac Ymateb**

(a) arwain archwiliadau gyda chonsortia i adolygu cynnydd yn rheolaidd a bod yn rhan o'r system gefnogaeth a her gyda chonsortia, awdurdodau lleol a Llywodraeth Cymru
(b) cynnal adolygiadau cyflym i werthuso ansawdd gweithredu polisi
(c) cynhyrchu adroddiadau adborth ar y cynnydd o ran gwella canlyniadau a gweithredu polisi

Ychwanegodd Dr Pugh bod 6 Gweision Sifil ynghyd a 6 Pennaeth wedi eu secondio (sydd yn gweithio 30 diwrnod y flwyddyn) yn rhan o'r Isadran ac fe gynhelir cyfrif stoc drwy gynnal sesiynau o edrych ar berfformiadau ysgolion o'r Cyfnod Sylfaen i Gyfnod Allwedd 3 /4. Dilynir y sesiynau hyn drwy weithrediadau sydd yn cael eu cyflwyno i Arweinyddion Cynghorau, Prif Weithredwyr, Aelodau Cabinet a Chyfarwyddwyr Addysg.

Cynhelir adolygiadau drwy gynadleddau gyda Phenaethiaid ac fe edrychir ar adroddiadau adborth a chynnal adolygiadau capasiti.

Mewn ymateb i ymholiad gan Aelod ynglŷn â pherfformiadau gwael, esboniodd Dr Pugh ei fod ef yn atebol yn uniongyrchol i'r Gweinidog Addysg ac fe sicrhaodd y byddai'n lleisio barn os gwêl sefyllfaoedd amhriodol.
Pe byddai safonau ddim yn codi, roedd Dr Pugh o'r farn bod yn rhaid newid y broses. O'i brofiad mewn gweithio ag ysgol benodol gwelwyd enghraifft o safonau'n codi drwy weithredu sustem tracio lym ym Mlwyddyn 7.

Cyfeiriwyd at berfformiad o ran darllen, mathemateg a gwyddoniaeth yn ôl gwahanol wledydd ar sail sgôr gymedrig PISA yn 2009.

Mewn ymateb i sylw wnaed gan Aelod ynglŷn â rôl yr awdurdod hwn i uchafu safonau yn y TL2+ a chyfeiriwyd at gymhariaeth mewn ysgol yn Lloegr a oedd yn rhannu run cymeriad a rhai ysgolion Cymru, eglurodd Dr Pugh bod y ffactorau isod yn dylanwadu ar y perfformiad yn Lloegr ac nid wedi bod yn rhan o'r system yng Nghymru:

(1) bod yr ysgolion yn Lloegr (yng Ngogledd Harrow) wedi profi newid mewn arolygiadau gan OFSTED a oedd yn llawer llymach nag ESTYN yng Nghymru

(2) Her fforensig i'r ysgolion

(3) edrych ar y ffyrdd o addysgu, gweithio gyda Phenaethiaid Adrannau yn enwedig Mathemateg

Cyfeiriwyd Aelodau'r Ymchwiliad Craffu at berfformiad ysgolion cynradd ac uwchradd yng Nghymru ers 2008 gan nodi asesiadau cynradd, perfformiad cyfartalog a pherfformiad yn erbyn dangosydd prydau ysgol am ddim.

Tynnwyd sylw at berfformiad hanesyddol disgyblion sy'n cyrraedd lefel 2 gan gynnwys Cymraeg/Saesneg a Mathemateg sydd oddeutu 51% ac uchelgais Llywodraeth Cymru yw cynyddu'r ganran i 65% i'r dyfodol.

Tywyswyd Aelodau drwy'r graffiau perfformiad dros y 3 blynedd diwethaf a oedd yn dangos:

(a) cymhariaeth blwyddyn 2010,2011 a 2012 drwy ystyried rhanbarthau o Gymru yn ogystal â Chymru gyfan yn erbyn canran y disgyblion 15 oed sy'n cyflawni'r trothwy lefel 2 gan gynnwys Cymraeg neu Saesneg a Mathemateg. Gwelwyd cynnydd ar draws y rhanbarthau yn 2012.

(b) Cymhariaeth rhwng awdurdodau Gogledd Cymru yn erbyn canran y disgyblion 15 oed sy'n cyflawni'r trothwy lefel 2 gan gynnwys Cymraeg neu Saesneg a Mathemateg. Gwelwyd cynnydd esgynnol dros y 3 blynedd.

Cymhariaeth perfformiad awdurdodau Gogledd Cymru ar gyfer 2012 yn erbyn canran disgybl 15 oed yn cyflawni. Gwelwyd canran uchel yn rhagori ar lefel 2 Cymraeg Iaith Gyntaf gyda chanran is ar lefel 2 Saesneg a lefel 2 Mathemateg.

Ar ddiwedd blwyddyn gyntaf bandio ysgolion:

- Bu gwellhad mewn 61 o'r 79 ysgol ym Mandiau 4 a 5
- Gwelwyd cyfartaledd Lefel 2 gan gynnwys Cymraeg/Saesneg a Mathemateg ysgolion Band 4 yn cynyddu o 41.7% yn 2011 i 46.5% yn 2012.
- Gwelwyd cyfartaledd Lefel 2 gan gynnwys Cymraeg/Saesneg a Mathemateg ysgolion Band 5 yn cynyddu o 36.0% yn 2011 i 41.8% yn 2012.
- O'i gymharu dim ond 31 o'r 80 ysgol ym Mand 1 a 2 welodd welliannau.

Felly mae angen codi'r uchelgais.

Gwelwyd cynnydd sylweddol ym Mandiau 4 a 5 ledled y wlad yn nifer y disgyblion 15 oed a gyflawnodd y trothwy Lefel 2 gan gynnwys Cymraeg Iaith Gyntaf / Saesneg a Mathemateg rhwng 2011 a 2012.

Blaenoriaeth y Gweinidog Addysg yw gwella perfformiad mewn llythrennedd, rhifedd a chyrhaeddiad disgyblion mewn ardaloedd difreintiedig.

O'i brofiad yn y maes addysg a thrwy ymweliadau ag ysgolion, amlygodd Dr Pugh y materion isod i'w hystyried:

(a) o safbwynt llythrennedd pwysleisiwyd yr angen i weithio'n agos ac i gynnal profion darllen gyda disgyblion 7/8 oed er mwyn datblygu eu cyrhaeddiad darllen. O'i brofiad fel Cyfarwyddwr Addysg yng Nghasnewydd gwelwyd tystiolaeth o gynnydd yng nghyrhaeddiad darllen disgyblion yng Nghyfnod Allweddol 4 o fod wedi targedu'r disgyblion yn y sector cynradd.

(b) diffyg gan ddisgyblion i wybod eu tablau ac o ganlyniad yn cyfrannu at danberfformiad mewn Mathemateg

(c) dylid adeiladu partneriaeth effeithiol i athrawon:

- ddatblygu llythrennedd a rhifedd;
- datblygiad proffesiynol parhaus;
- arweinyddiaeth
- technoleg gwybodaeth

(ch) dylid sicrhau datblygu effeithiol o rifedd yn yr ysgolion cynradd. Amlinellodd esiamplau gwych yn Ysgol Cae Top, Bangor, lle gwelir disgyblion 7 oed yn deall y cysyniad o ffracsiynau. Pwysleisiwyd pwysigrwydd cyflwyno agwedd o fedru gwneud Mathemateg ar ddechrau gyrfa ysgol plentyn yn y Cyfnod Sylfaen, drwy ei gyfuno gyda gweithgareddau ymarferol megis:

- mesur pwysau mewn gwers coginio
- cyflwyno mesurau drwy gynllunio i adeiladu tŷ

O safbwynt y sector uwchradd, dylid dewis athrawon cymwys ar gyfer gwahanol setiau. Gwelwyd esiamplau da yn Ysgol Syr David Hughes. Byddai'n fuddiol hefyd i gysylltu ag Ysgol Uwchradd John Summers, Fflint, i ganfod arferion da a weithredir yno mewn gwersi Mathemateg.

(d) dylid gofyn i ysgolion amlinellu eu harferion da yn ogystal â holi beth a wneir i ymateb yn benodol i danberfformiad Mathemateg wrth gynllunio'n strategol; gofyn sut maent yn cyd-weithio hefo rhieni.

(dd) gellir cyflwyno cynlluniau "Rhieni a Disgyblion gyda'i Gilydd"; pamffledi ar gyfer rhieni i ddatblygu sgiliau mathemateg gyda'u plant.

(e) cysylltu â Karen Evans, Cyfarwyddwr Addysg Sir Ddinbych, i'w gwahodd i rannu profiadau ac arferion da yn y Sir honno.

(f) bod tracio perfformiad pob disgybl yn bwysig er mwyn ceisio gwella perfformiad mathemateg ynghyd a sicrhau technegau dysgu addas.

(ff) yr angen i fod yn ddidostur gyda staff nad ydynt i fyny i safon i gefnogi disgyblion.

(g) defnyddio'r holl wybodaeth i fod yn rhagweithiol; edrych ar sustemau ysgolion academïau.

(h) Edrych ar ymarferion lle gwelir cynnydd yng nghyrhaeddiad disgyblion lefel 2 megis safonau yn Tower Hamlets yn Lloegr. Tra'n derbyn nad oedd yn ardal lewyrchus o ran economi, roedd Dr Pugh o'r farn bod yr athrawon wedi ffocysu'n gywir i gynnal disgyblion a chael canlyniadau da. Roedd o'r farn bod maint dosbarthiadau o 15 neu is yn ddylanwad ar gyraeddiadau. Nodwyd bod llawer o wybodaeth ryngwladol ddefnyddiol ar gael yn benodol ynglŷn â pherfformiad ysgolion preifat.

(i) bod 10 ysgol uwchradd allan o 14 yng Ngwynedd o fewn y system bandio i'w canmol ond bo perfformiad 4 ysgol wedi dirywio sydd wrth gwrs yn fater o bryder.

(j) dylai Penaethiaid ysgolion uwchradd gyda niferoedd llai feddu ar wybodaeth drwyadl ac adnabod y disgyblion yn well. Ychwanegwyd bod ysgolion bach yn fwy cyfnewidiol ac nad oedd anweddolrwydd yn y system bandio. Gwelir cryfder yn y model o benodi Pennaeth Strategol ar gyfer Ysgolion y Moelwyn a'r Berwyn a'i fod yn ffordd o symud ymlaen a bod yn llawer mwy cyfundrefnol. Byddai'n llawer iawn gwell i ddenu Pennaeth da ar ddwy ysgol ac i weithredu cynllun strategol er mwyn gwella ansawdd yr addysgu.

(k) Rhaid sicrhau lledaenu arferion da i ysgolion; adnabod arweinyddion ysgolion cymwys; cyflwyno grantiau bychan i gefnogi ysgolion. Cyfeiriwyd at sialens ym Manceinion dan arweiniad yr Athro Mel Ainscow lle buddsoddwyd arian sylweddol i wella canlyniadau ysgolion oedd yn tanberfformio, gwella cyraeddiadau disgyblion difreintiedig ac i greu ysgolion o ansawdd eithriadol. Dylid annog ysgolion i ymgeisio am grantiau fel bo modd iddynt ehangu Timau Rheoli ysgolion.

Tra'n derbyn a chytuno gyda'r pwyntiau uchod, nododd Aelodau'r Ymchwiliad bod rhai ohonynt yn creu anawsterau:

(i) anodd recriwtio athrawon Mathemateg sy'n arbenigwyr yn y pwnc
(ii) anodd cael gwared ag athrawon sydd ddim i fyny i safon oherwydd rheolau cyflogaeth, a.y.b.
(iii) tra'n derbyn y byddai cyfundrefn o benodi Penaethiaid Strategol ar ddwy ysgol yn gweithio'n llwyddiannus mewn trefi, bod cryn bellter teithio rhwng ysgolion uwchradd yng Ngwynedd ac o'r herwydd yn ei wneud yn anodd ei weithredu'n effeithiol
(iv) bod gormod o newid polisïau a gweithdrefnau addysg gan Lywodraeth Cymru o'i gymharu â gwledydd eraill sy'n cael llonyddwch megis Y Ffindir lle gwelir bod ysgolion yn perfformio'n dda.

I gloi, yn dilyn cais i Dr Pugh o'i brofiad o gyfweld Penaethiaid / Athrawon ac ymweliadau ysgolion i amlinellu tri argymhelliad yn ei dyb ef fyddai'n werthfawr o ran gweithredu arnynt, fe nododd y canlynol:

(1) Adeiladu hyder mewn athrawon y sector cynradd i fod yn athrawon rhifedd da
(2) Meithrin y gallu i ddatblygu arweinyddiaeth gan arweinwyr canol i Benaethiaid
(3) Cael dyhead i symud y tu hwnt o'r hyn sy'n dda yng Nghymru h.y. cael y lefel cyrhaeddiad yn fwy na 85%

Ychwanegodd drwy nodi y byddai'n syniad i'r Ymchwiliad Craffu yn deillio o ganlyniadau'r ymchwiliad i awgrymu model i'r Aelod Cabinet Addysg fel man cychwyn ar gyfer y dyfodol.

Cyfeirnodau ac ymchwil pellach:

Yr Athro Ben Levin – Prifysgol Toronto : http://www.naht.org.uk/welcome/news-and-media/magazines/features/ben-levin-on-leadership/

Michael Fullan: Educational Change: http://www.personal.psu.edu/users/w/x/wxh139/Fullan.htm

Robert Hill: Role of the Local Authority as a commissioning authority